

viviane sassen

foto's waaraan je blik blijft haken

de modecampagnes van Viviane Sassen (1972) onderscheiden zich van de reguliere modefotografie doordat ze afrekenet met het klassieke schoonheidsideaal en een andere kijk geeft op lichaam, gezicht en identiteit. Het gebruik van schaduw, lijnen en kleurvlakken draagt daaraan bij. De beeldtrucage komt vooral tot stand met simpele rekvisieten, zelden met een computer. Sassens autonome werk ontstaat grotendeels in Afrika, het continent van haar vroege jeugd.

Viviane Sassen mag dan modedefotograaf zijn, haar werk is niet te karakteriseren als modeplaatjes. Een gesprek met de fotograaf.

DOOR NANDA JANSSEN

Hoe denk je over de huidige modefotografie en welke visie stel jij daar tegenover?

“Er zijn een paar heel goede fotografen maar de meeste foto’s zijn gewoon saai omdat het alleen over de kleding gaat. Een mooi meisje in een mooi jurkje kan me weinig schelen. Modefotografie citeert teveel zichzelf in plaats van dat ze de blik naar buiten richt. De campagnes van Chanel, Dior, YSL en andere grote modehuizen worden door een handjevol fotografen gedaan, zoals Inez & Vinoodh, Mert & Marcus, Steven Meisel en Mario Testino. Het is dus niet zo vreemd dat al die campagnes op elkaar lijken. Via via hoor ik dat grotere merken enthousiast zijn over mijn werk maar dat ze het te risicovol vinden met me te werken. Mijn foto’s zijn net iets te kunstzinnig en te apart. Ze zijn bang dat ik als kunstenaar mijn eigen zin wil door-

1 (KUTT series), 2001

Viviane Sassen
(foto: Takashi Okimoto)

Carven campagne, Femme été 2012

drijven. Ik ben geboeid door modefotografen die experimenteren of een waanzinnig oog voor schoonheid hebben. Modefotografie die meer over fotografie gaat dan over mode heeft veruit mijn voorkeur. Mijn beelden zijn formeler, grafischer en conceptueler dan die van andere modefotografen. Het gaat vaak over lijnen, vormen en (licht-donker)contrasten. Ik wil niet zozeer een sfeer creëren van jonge mensen die het gezellig hebben maar ik wil het lichaam als sculptuur neerzetten.”

Je benadering van het lichaam als sculpturale vorm is op zijn minst opvallend te noemen. Zijn er in de loop der tijd verschillen opgetreden in je weergave van het lichaam? “Ik kom er steeds meer achter dat ik eigenlijk alleen maar sculpturen maak. Kijk, dit zijn ook sculpturen. [NJ: Wijst op foto voor de Volkskrant uit 2004 van twee mannen die samen één zijn]. Toen ik net begon, rond mijn twintigste, ging mijn aandacht uit naar relaties en het ontdekken van mijn eigen seksualiteit en identiteit. Dat zie je terug in het werk, bijvoorbeeld in een foto van twee mensen die samensmelten. Dat is nog steeds een actueel thema overigens. In die tijd was ik zelf ook model. Ik heb dat werk tot mijn 23ste gedaan. Maar ik werd nogal moe van die gekleurde, mannelijke blik. Ik vroeg me af hoe ik als vrouw een naakte vrouw kon weergeven. Intussen ben ik veertig jaar en moeder. Het werk dat je maakt is volgens mij op een of andere manier altijd een zelfportret. Zelfs voor Mondriaan of een andere abstracte kunstenaar is het werk ook een spiegel van zijn persoonlijkheid. Daarnaast heb ik een aantal ‘hang-ups’ die altijd terugkeren.

Over spiegels gesproken, is het gebruik van spiegels zo’n ‘hang-up’? “Dat zou je kunnen zeggen. Het gaat niet zozeer over mijn spiegelbeeld maar over mijn perceptie van de wereld. Momenteel ervaar ik de wereld als gefragmenteerd. Mijn leven is hectisch: ik reis veel, doe voortdurend indrukken op en moet verschillende ballen in de lucht houden. De uitersten chaos en orde zijn voortdurend aanwezig in mijn leven en werk. Ik probeer ze onder controle te houden. Enerzijds maak ik beelden die harmonie en orde scheppen, die ‘rond’ zijn of een abstractie en helderheid hebben die ze

In Bloom (For Dazed & Confused), 2011

‘Ik ben geboeid door fotografen die experimenteren. Modefotografie die meer over fotografie gaat dan over mode heeft veruit mijn voorkeur.’

bijna archetypisch maakt. Dat zijn bijvoorbeeld foto’s waarbij een persoon midden in het beeld gekaderd is. Anderzijds ben ik op zoek naar het verbreken van die harmonie, naar ‘distortion’, en dat zie je terug in de Missoni-campagne waar ik met spiegels een caleidoscopisch beeld creëer.”

In een wereld waar groot belang wordt gehecht aan en veel geld is gemoeid met het gezicht van een model scherm jij het gezicht af met bijvoorbeeld een schaduw of een tak. “Vaak laat ik gezichten weg omdat ik een bepaalde abstractie wil bereiken. Het gaat mij niet om dat specifieke model of die persoon, maar ik wil een blauwdruk geven van iemand. Van een gezicht is direct de emotie af te lezen en daarmee is het beeld ook geduid. Ik hoop foto’s te maken waaraan je blik blijft haken, foto’s die zich niet direct prijs geven. Ik houd niet zo van statements.”

“Ik realiseer me nu dat dat is begonnen toen ik nog modellenwerk deed. Ik maakte een serie met mezelf als model voor een vriend die een collectie had ontworpen. Zoals altijd vond ik het lastig mezelf op foto’s te zien. Deze keer ‘wiste’ ik mezelf uit met een zwarte stift. Er bleef een restvorm over waarvan ik wist dat ik dat was. De kleding ging zweven. Ik vond het heel aangenaam dat ik niet geconfronteerd werd met mezelf maar dat er een abstractie én een archetypische figuur werd neergezet. Trouwens, ik heb foto’s gemaakt van model Anna de Rijk waarin ik wél haar gezicht heb gefotografeerd. Zij heeft een gezicht waar ik lang naar kan kijken, misschien omdat er iets ongerijmds in zit. Je kunt haar niet meteen lezen en dat is intrigerend. Op de tentoonstelling wordt zij

‘Ik laat gezichten weg omdat ik een bepaalde abstractie wil bereiken.’

Roxane Danset in Cardin (For Fantastic Man), 2009

‘Mijn werk is ook altijd een zelfportret.’

gebracht als een van mijn muzen, al spreek ik liever van inspiratiebron.”

Deze expositie omvat een selectie foto's uit de afgelopen zeventien jaar. Zijn er tendensen die je fascineren?

“Er is eerder irritatie. Bepaalde ‘devices’ of elementen keren steeds terug, zoals het gebruik van schaduw, lijnen, kleurvlakken. Het is sneu te merken dat je door de jaren heen steeds naar dezelfde dingen grijpt. Je wilt jezelf natuurlijk ontwikkelen en je hoopt niet in herhaling te vallen. Tegelijkertijd is m'n werk ook altijd een zelfportret. Ik ben wie ik ben, daaraan kan ik niet veel veranderen.”

Bepaalde vondsten uit je vrije werk komen terug in je modefoto's, of andersom. Weet je nog waar die ideeën ontstaan of experimenteer je op beide terreinen?

“Het is een kruisbestuiving. Vaak kan ik niet meer traceren waar ik iets voor het eerst gebruikt heb. Het autonome werk en het opdrachtwerk zijn verweven. Ik vind het lastig hoe ik daarmee om moet gaan. Het gevaar bestaat dat mijn kunst devalueert omdat ik bepaalde ‘devices’ ook gebruik in mijn modefotografie. Ik weet niet of die twee uiteindelijk uit elkaar drijven of juist in elkaar over gaan vloeien. Het is aan anderen om daar uitspraken over te doen en ik denk dat deze tentoonstelling daaraan bijdraagt.”

“Hoewel mijn werk op beide terreinen een formele en grafische inslag heeft, kent mijn vrije werk nog een diepere laag die gaat over angsten en verlangens. Mijn serie *Parasomnia* (2011) bijvoorbeeld gaat onder meer over angst voor de dood. Dat is echt van een andere orde dan modeplaatjes. De meeste tentoonstellingen over modefotografie vind ik problematisch. Omdat de prints, oorspronkelijk bedoeld voor een tijdschrift, worden uitgegroot en ingelijst. Ze worden uit hun context gehaald en als autonoom object getoond. Al probeer ik wel modefoto's te maken die verder gaan en die als fotografie ook interessant zijn, maar dat betekent nog niet dat ze kunst zijn. Op deze expositie heb ik dat proberen te ondervangen door ‘vluchtige’ manieren van presenteren te kiezen, zoals foto's als posters af te drukken of achter elkaar te projecteren. Op deze manier voorkom je dat het een object wordt met een soort eeuwigheidswaarde.”

‘Hoewel mijn werk op beide terreinen een formele en grafische inslag heeft, kent mijn vrije werk nog een diepere laag die gaat over angsten en verlangens.’

Er wordt vaak gesteld dat de modefotografie je autonome werk bekostigt. Dat zal aanvankelijk inderdaad het geval zijn geweest, maar staan beide intussen niet financieel op eigen benen?

“Ik ben op dat punt aanbeland inderdaad. Maar ik vind het allebei nog zo leuk om te doen. Het zou beter zijn wanneer ik één van beide zou kiezen. Als ik echt wil excelleren in de modefotografie dan zou ik daar volledig voor moeten gaan. Ik heb juist plezier in de afwisseling. Het voedt elkaar. De ene keer ben ik met mijn analoge camera in Afrika aan het werk en loop ik op mijn slippers door het stof. De andere keer sta ik met een team van dertig man op een set.”

Een retrospectief is een moment van bezinning. Welke paden wil je nog bewandelen?

“Ik zou graag met ‘moving image’ willen werken, dus korte films maken. Anderzijds ben ik toch echt een fotograaf en gaat het over die ene vorm en niet om dat ene moment. Ik ben de laatste tijd ook aan het experimenteren met zwart-witfotografie. Ik heb geen concrete ambities om voor een bepaald tijdschrift of merk te werken. Ik denk veel meer in termen van: waar zou ik naartoe willen? Tokio, Benin, Mali en Oman lonken. We zullen zien, ik ben nog lang niet klaar.”

Nanda Janssen is onafhankelijk tentoonstellingsmaker en schrijver

Viviane Sassen/Laboratorium.
17 years in and out of fashion,
15 december t/m 3 maart, Huis Marseille,
Keizersgracht 401, Amsterdam; di t/m zo
11-18; MK gratis; publicatie € 47,50
(Prestel); www.huismarseille.nl